

MEDGENERACIJSKO BRANJE MLADINSKIH KNJIG (MG BRANJE) **v šolskem letu 2023/2024, končno poročilo¹**

V šolskem letu 2023/2024 je projekt potekal že desetič, v tem letu pa se je tudi zelo razširil. Sodelovalo je 80 ustanov in kar 100 različnih bralnih skupin, ki jih je vodilo 120 mentorjev (poslali so 321 poročil). Število srečanj se je glede na leto prej podvojilo, prav tako število bralcev; nadaljnji pregled podatkov pa bo pokazal, da se je daleč najbolj povečalo število srečanj medvrstniškega branja.

O zgodovini in razvoju projekta: Osnovali smo ga pri Društvu Bralna značka Slovenije – ZPMS v sodelovanju z Javno agencijo za knjigo RS v šolskem letu 2014/2015, takrat in potem še nekaj let smo ga imenovali »Medgeneracijsko povezovanje ob literarnih delih, ki so namenjena najstnikom in odraslim«. Udeleženci so namreč brali in se pogovarjali predvsem o mladostniških knjigah iz zbirk »Zlata bralka, zlati bralec« in »Rastem s knjigo«. Glede na razvoj projekta ga zdaj poimenujemo samo še »Medgeneracijsko branje mladinskih knjig« (kratko: MG branje).

Toda osrednji cilji projekta seveda ostajajo isti: spodbujanje medgeneracijskega branja oz. branja različno starih bralcev; promocija kakovostne slovenske mladinske literature, predvsem iz zbirk »Zlata bralka, zlati bralec« in »Rastem s knjigo«, pa tudi otroških in mladinskih knjig, ki jih za projekt darujejo različne založbe; spodbujanje komunikacije mladih in starejših o literaturi, branju, tako v živo kot preko digitalnih medijev ...

Tudi v tem šolskem letu sta knjige prispevala predvsem Bralna značka (iz zbirke »Zlata bralka, zlati bralec«) in JAK iz projekta (»Rastem s knjigo«), bralci pa so lahko izbirali tudi knjige slovenskih založb Hart, Knjižna zadruga, Malinc, Mladinska knjiga, Morfemplus, KUD Sodobnost International, Zala ...

Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS, ki organizacijsko vodi projekt, se iskreno zahvaljuje vsem, ki kakorkoli sodelujete: 119 mentoricam in enemu mentorju, ki vodijo bralne skupine; drugim mentoricam in mentorjem branja; vsem mladim in odraslim bralcem (in poslušalcem!), vodstvom OŠ, vrtcev, splošnih knjižnic, domov starejših idr.; tudi gostujočim avtorjem in drugim gostom. JAK-u in založbam pa hvala za knjige!

Vsako skupino MG branja vodi koordinator_ica, ki bralce spodbuja k branju in organizira srečanja skupine. Pri tem dela po svojih zamislih, glede na želje in interese skupine. Po vsakem srečanju obvezno pošlje poročilo na obrazcu vodji projekta. Vse skupine poročajo o zadovoljstvu tako mladih kot odraslih bralcev. Zanimivo je, si posebno najstniki želijo (še) več podobnih bralnih srečanj ter pogovorov s svojimi starši in učitelji izven pouka in v družinskem krogu. Zelo veseli so tudi različno stari bralci, ki se medgeneracijsko družijo ob knjigah, njihovi vzgojitelji pa jih spremljajo z zadovoljstvom. Mladi bralci so srečni, da lahko z branjem razveselijo starejše, prav tako so hvaležni mladi s posebnimi potrebami, ki jih v svet branja spremljajo požrtvovalne mentorice. Projekt potrjuje, da medgeneracijsko branje povečuje veselje do knjig in pogloblja medosebne odnose.

¹ Poročilo o MG branju v šolskem letu 2023/2024 je osnovano na podlagi 321 poročil o 542 bralnih srečanjih, ki so jih 119 koordinatoric in en koordinator poslali z 80 ustanov.

Kaj vse je zbrano v končnem poročilu:

- I. Število bralnih skupin, število srečanj, število mladih in odraslih bralcev (Preglednice 1, 2, 3)
- II. MG skupine: branje in pogovor o izbrani knjigi: Knjige, ki so jih brali v MG bralnih skupinah in mnenja mladih in odraslih bralcev o prebranih knjigah (Priloga 1)
- III. Družinsko branje in mnenja mladih in odraslih bralcev o prebranih knjigah in srečanjih (Priloga 2)
- IV. Bralci s posebnimi potrebami in mnenja mladih in odraslih bralcev o prebranih knjigah in srečanjih (Priloga 3)
- V. Bralna srečanja v domovih starejših in mnenja mladih in odraslih bralcev o prebranih knjigah in srečanjih (Priloga 4)
- VI. Medvrstniška bralna srečanja in mnenja mladih in odraslih bralcev o prebranih knjigah in srečanjih (Priloga 5).

I. Število bralnih skupin, število srečanj, število mladih in odraslih bralcev

Preglednica 1: **Primerjava števila skupin, njihovih srečanj ter števila prebranih knjig v šol. letih 2020/2021, 2021/2022, 2022/23 in 2023/24.** Primerjavo podatkov smo skrčili na leta po obdobju covida.

Šolsko leto	Število skupin	Število srečanj	Število knjig mladi bralci	Število knjig odrasli bralci	Število knjig skupaj
2021/2022	37	106	1.239	728	1.967
2022/2023	74	214	2.938	1.262	4.200
2023/2024	80 ustanov: (100 skupin, 120 mentorjev, 321 poročil)	542 153 % porast	8.551 191 % porast	2.651 110 % porast	11.202 167 % porast

V šolskem letu 2023/24 se ni kaj dosti povečalo število sodelujočih ustanov (le 6 jih je več), pač pa je po številih bralnih srečanj ter številih mladih in odraslih bralcev videti, da se je na nekaterih teh ustanovah MG branje zelo razširilo in razvejalo v različne oblike: v nekaterih vrtcih in OŠ sodeluje v projektu po več skupin; na eni OŠ so izvedli zelo različna bralna srečanja in na ta način vključili vse učence na šoli, tudi učitelje in starše ter krajane; na eni OŠ s prilagojenim programom izvajajo bralna srečanja skozi vse leto v vseh oddelkih; pri

medvrstniškem branju so posamezni učenci ali manjše skupine učence iz višjih razredov vse šolsko leto redno brali otrokom v vrtcih in v 1. razredu OŠ ter v podaljšanem bivanju, itd. itd.

Preglednica 2: **Število srečanj različnih bralnih skupin v letih 2022/2023 in 2023/2024.** V prejšnjih letih nismo šteli bralnih srečanj po posameznih oblikah.

Oblika MG srečanja	2022/23	2023/24 porast
MG skupine	100	124 24 %
Družinsko branje	60	77 28 %
Bralci s posebnimi potrebami	25	59 14 %
Bralna srečanja v DS		29*
Medvrstniško branje	29	253 772 %
Skupaj	214	542 153 %

* Lani bralnih srečanj v domovih starejših še nismo šteli posebej.

Števila skupin in predvsem srečanj po posameznih oblikah MG branja morda niso povsem točna. Poročila so namreč zelo različna, koordinatorice srečanja različno štejejo in združujejo, nekatera teh so se dogajala redno skozi vse leto idr. Toda podatki kažejo razvoj MG projekta in porast vseh oblik MG srečanj, daleč najbolj porast medvrstniških srečanj; odgovori mladih in odraslih bralcev pa potrjujejo bogato raznoliko vsebino srečanj, ki jih koordinatorice vodijo glede na zmožnosti, zanimanja in želje bralcev.

V šolskem letu 2023/2024 je sodelovalo 120 mentoric (119 mentoric in en mentor) na 80 ustanovah, od njih smo prejeli 321 poročil, v katerih poročajo o 542 bralnih srečanjih. V primerjavi s prejšnjimi leti je močno porastlo število bralcev, toda mnogo bolj število mladih kot pa odraslih bralcev: v tem šolskem letu je sodelovalo 8.551 oz. 76 % mladih in 2.651 oz. 24 % odraslih bralcev. K porastu števila mladih bralcev v celoti je prispeval predvsem porast medvrstniškega branja!

Projekt smo pred desetimi leti osnovali z namenom, da bi odrasli bralci spodbujali mlade k branju in nekaj let sta bila deleža obeh starostnih skupin bralcev precej uravnotežena. Toda v času pandemije je zelo upadel delež odraslih in predvsem starejših bralcev, od takrat pa vse do danes v vseh oblikah MG branja močno prevladujejo mladi bralci.

V našem MG projektu se je torej močno razmahnilo predvsem medvrstniško branje: starejši učenci OŠ spodbujajo k branju mlajše učence in otroke v vrtcu.

Preglednica 3: V šolskem letu 2023/2024 smo prejeli 321 poročil (100 skupin na 80 ustanovah je izvedlo 542 bralnih srečanj). **Bi tudi to preglednico dali v prilogo ali pa morda samo na konec tega povzetka?** **DA**

Po 1 poročilo: 11 ustanov

OŠ Brezno-Podvelka (Urška Samec)
OŠ Bršljin (Maja Femc)
OŠ Cirkovce (Jerneja Kuraj)
Srednja šola st. Andra Gradec (Tatjana Vučajnk)
Center dnevnih aktivnosti za starejše občane MOK, Koper (Vesna Bidoli)
OŠ F. S. Finžgarja Lesce (Martina Schmitt, Alenka Zupan)
OŠ Litija, vrtec Medvedek (Anita Eltrin)
OŠ Borcev za severno mejo Maribor (Lana Meglič Kovačič)
OŠ Selnica ob Dravi (Urška Breznik)
Vrtec Vrhovci - enota Brdo (Petja Pete)
OŠ Zalog (Jerneja Stoviček)

Po 2 poročili: 23 ustanov

OŠ Adama Bohoriča Brestanica (Katja Zorčič, Milena Žičkar Petan)
OŠ Cerkvenjak-Vitomarci, POŠ Vitomarci (Tatjana Škerbec)
OŠ Dobravlje, PŠ Črniče (Erika Štrancar, Darja Henigman, Jasmina Likar)
JVIZ OŠ Dobrna (Valerija Pečnik)
OŠ NHR Hrastnik (Irena Senčar)
Srednja šola Jesenice (Matejka Egart)
OŠ Kanal (Tanja Močnik)
OŠ Koprivnica (Katja Zorčič)
OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki (Tanja Beber)
OŠ Janeza Puharja Kranj – Center, PŠ Primskovo (Marijana Kavčič)
OŠ Božidarja Jakca, Ljubljana (Sabina Kirm)
OŠ Prežihovega Voranca Ljubljana (Petra Ovčar)
Gimnazija Murska Sobota (Milena Zelko, Suzana Jakoša)
Vrtec Murska Sobota (Tadeja Filo)
NIJZ OE Nova Gorica v sodelovanju z CIRIUS Vipava (Andreja Mezinec)
Gimnazija Ormož (Aleksandra Irena Gradišnik, Aleksandra Štih)
OŠ Kajetana Koviča Poljčane (Polona Bornšek)
OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica (Mojca Stegne)
OŠ Šmartno pri Slovenj Gradcu (Irena Vitrih)
OŠ Trbovlje (Mojca Cerar)
OŠ Veliki Gaber (Tanja Korošec)
OŠ Videm (Vesna Voglar Pulko)
OŠ Zagradec (Branka Lah)

Po 3 poročila: 14 ustanov

OŠ Cerkevjak - Vitomarci (Jožica Vršič Novoselnik)
OŠ Dornberk, 2 skupini (Edica Klanjšček Schlegel, OŠ Dornberk (Maja Rogelja in Maja Mattiazzi)
OŠ Hajdina (Tatjana Lukovnjak)
OŠ Antona Žnideršiča Ilirska Bistrica (Gabriela B. Blokar, Mateja Kosič)
OŠ Toneta Čufarja, Ljubljana (Bojana Polak Mijović)
OŠ Pohorskega bataljona Oplotnica (Aleksandra Rožič)
OŠ Franja Goloba Prevalje (Mojca Pungartnik)
OŠ Prule (Suzana Stojanović, Mirjana Škrabec)
OŠ Rovte (Ana Tušek)
OŠ Pod goro Slovenske Konjice (Maja Olup)
OŠ Ferda Vesela Šentvid pri Stični (Monika Štut Retar)
OŠ Draga Bajca Vipava (Andreja Premrl Prosen)
OŠ Zadobrova (Maja Jeras)
OŠ Žužemberk (Tinka Fric Kočjaž)

Po 4 poročila: 12 ustanov

OŠ Dolenjske Toplice (Elizabeta Kralj, Karmen Sepaher)
OŠ Gorje (Biserka Lazar, Maja Tavčar Karlin)
Knjižnica Laško, enota Radeče (Tjaša Mladovan)
OŠ narodnega heroja Maksa Pečarja, Ljubljana Črnuče (Damijana Medved, Mateja Miljković)
OŠ Pivka (Tanja Marušič)
OŠ Podbočje (Janja Rostohar)
OŠ Dr. Franceta Prešerna Ribnica (Majda Ilc Hussein)
OŠ Starše (Leonida Babič)
OŠ Šempeter v Savinjski dolini (Tideja Potrč)
OŠ Šenčur (Ksenija Čebašek)
OŠ Trzin (Ana Galjot)
OŠ Tržišče (Vesna Perko)

Po 5 poročil: 6 ustanov

OŠ Juršinci (Sabina Lenart, Ana Kreft, Nina Čeh Hrga, Gabriela Čuš Kovše, Martina Fras, Marija Kavaš)
OŠ Vide Pregarc Ljubljana (Tina Pajnik)
OŠ Šempas (Irena Lipičar Komel)
CVIU-Velenje Velenje, 2 skupini (Biljana Horvat, Mateja Meh, Veronika Furlan)
OŠ Vinica (Barbara Stuhne Vuk)
Vrtec Vrhnika 3 skupine (Petra Drobež, Nadja Lapajne, Barbara Železnik)

Po 6 poročil: 4 ustanove

OŠ Loka Črnomej (Urša Prus, Sonja Malnarič)
OŠ dr. Franja Žgeča Dornava (Nataša Ropič)
Dvojezična osnovna šola II Lendava (Manuela Sabo)
Vrtec in šola Lokavec, Vijolična igralnica (Marija Žurman)

Po 7 poročil: 1 ustanova

OŠ Trebnje (Maja Ule)

Po 8 poročil: 5 ustanov

OŠ Rudolfa Maistra Šentilj, Vrtec Ceršak, 3 skupine (Heidi Elizabeth Veber, Barbara Škerlec, Ksenija Breg)

OŠ Komenda Moste (Andreja Nagode Burger)

Osnovna šola IV Murska Sobota (Valerija Kranjec)

OŠ Odranci (Nino Gumilar, Klementina Sečkar, Alenka Barbarič Jovanović, Barbara Ščavničar, Vida Fifonja Hanc, Janja Babič, Viktorija Ozmec, Mojca Cimerman, Andreja Raduha, Zdenka Vrbec, Vanja Lebar Varga, Janja Sobočan, Simona Černi Forjanič)

OŠ Šentjernej (Aleksandra Ivanšek)

Po 9 poročil: 1 ustanova

OŠ Podgorje pri SG Majda Tamše Horvat in Mateja Jontes Kavnik)

Po 11 poročil: 1 skupina

Vrtec Borovnica (Tina Mazi)

Po 13 poročil: 1 skupina

OŠ Drska, 3 skupine (Mojca Mežik, Tina Murn, Klavdija Bizjak))

Po 20 poročil: 2 skupini

OŠ Franca Rozmana Staneta, Ljubljana (Bina Cortese)

OŠ Cvetka Golarja Ljutomer (Vida Tivadar, Nelica Petek, Marija Kašič, Nataša Magdič Kukolj, Simona Prša, Tamara Jeric, Nina Štuhec, Mateja Kavaš, Martina Škrlec, Maruša Postrak, Mateja Poredoš, Mateja Štefanec Vaupotič, Vendi Balas, Klavdija Žabot, Maja Rajh, Alja Bajc Kosi)

II. MG skupine: branje in pogovor o izbrani knjigi

(Priloga 1)

MG skupine so opravile 124 bralnih srečanj. Gre za skupine mladih bralcev (največ 3. triletja OŠ) in odraslih (učiteljic in učiteljev, (starih) staršev in drugih odraslih); izberejo skupno knjigo, jo preberejo in se potem pogovarjajo o njej, enakovredno izmenjajo svoje bralne vtise in mnenja, ponavadi poglobijo pogovor tudi s svojimi izkušnjami in se širše pogovarjajo o temah v knjigi. Na ta način drug prispevajo k boljšemu razumevanju besedil, hkrati pa poglobljajo tudi medosebne odnose. Otroci si želijo, da bi si njihovi starši vzeli več časa za takšne skupne pogovore o knjigah; starši izvedo marsikaj o svojih otrocih; učitelji se čudijo tehtnemu razmišljanju učencev, ti pa spoznavajo svoje učitelje kot bralce.

Na 57 srečanjih so brali 13 različnih naslovov knjig, 5 pa je bilo uvodnih pogovorov o pomenu branja, poteku projekta idr.

Preglednica 4: **Naslovi knjig, ki jih je bralo več MG skupin** (dve skupini in več)

12 x Damijan Šinigoj: *Kjer veter spi* (202 mladih in 126 odraslih bralcev)
8 x Igor Karlovšek: *Preživetje* (65 mladih in 50 odraslih bralci)
6 x Lučka Kajfež Bogataj: *Planet, ki ne raste* (93 mladih in 23 odraslih bralcev)
5 x Mate Dolenc: *Kako dolg je čas* (63 mladih in 44 odraslih bralcev)
5 x Cvetka Bevc: *Desetka* (45 mladih in 19 odraslih bralcev)
4 x Tina Bilban: *50 abstraktnih izumov* (33 mladih in 19 odraslih bralcev)
4 x Andrej Rozman Roza: *Izbrane Rozine v akciji* (25 mladih in 26 odraslih bralcev)
3 x Vinko Möderndorfer: *Jaz sem Andrej* (26 mladih, 21 odraslih bralcev)
2 x Poezija slovenskih pesnikov, po lastnem izboru (17 mladih in 12 odraslih bralcev)
2 x Cvetka Sokolov: *V napačni zgodbi* (14 mladih in 7 odraslih bralcev)
2 x Feri Lainšček: *NE* (13 mladih in 8 odraslih bralcev)
2 x Janja Vidmar: *Elvis Škorc, genialni štor* (10 mladih, 10 odraslih bralcev)
2 x Suzana Tratnik: *Noben glas* (5 mladih in 8 odraslih bralcev)
5 x Uvodno srečanje (25 mladih in 35 odraslih bralcev)

Na 62 (t. j. na polovici) bralnih srečanjih pa so brali in se pogovarjali o 62 različnih naslovih knjig. (Več in »vse« v Prilogi 1).

III. Družinsko branje

(Priloga 2)

V projektu smo našli 77 srečanj družinskega branja, ki so jih v vrtcih, nižjih razredih OŠ in v splošni knjižnici izvedli poleg rednega spodbujanja družinskega branja, predšolske bralne značke, raznih bralnih projektov idr. Oblike so zelo različne: v skupino pride na obisk (stari) starš enega od otrok ali kdo drug, jim bere in pripravi dejavnosti po branju, kar lahko poteka redno, npr. enkrat na mesec; koordinatorica pripravi srečanje s (starimi) starši vseh otrok, ponavadi v povezavi s kakšnim praznikom ali letnim časom, berejo različne knjige ali vsi isto knjigo, organizira tudi dejavnosti po branju in druženje, takšni srečanja sta največkrat dve v šolskem letu; lahko pa (stari) starši berejo z otroki doma in le-ti potem v šoli poročajo o knjigi in vtisih odraslih, učenci poročanje opravijo kot govorni nastop; koordinatorica za svojo stalno skupino otrok in njihovih (starih) staršev pripravi program bralnih srečanj za vse šolsko leto, izbere knjige in branje poveže s sprehodi v naravo, z obiskom različnih kulturnih ustanov idr.

IV. Bralci s posebnimi potrebami

(Priloga 3)

Bralci s posebnimi potrebami so izvedli 59 srečanj. Po obliki so to družinska in medvrstniška bralna srečanja, tudi obiski v domovih starejših in celo MG pogovori o prebranih knjigah, včasih tudi povezana z izletom, športnimi dejavnostmi, obiskom kulturne ustanove idr.

Toda štejemo jih posebej, ker gre za zelo pozorno upoštevanje zmožnosti bralcev s posebnimi potrebami, pogosto tudi za posebna bralna gradiva in ponekod ne gre le za posamezna srečanja, ampak se ob istem gradivu srečujejo tudi večkrat v šolskem letu.

V. Bralna srečanja v domovih starejših

(Priloga 4)

Dobili smo poročila o 29 MG bralnih srečanjih v domovih starejših (od tega so 3 poročila iz akcije NIJZ). Gre za zelo različna srečanja: to so praznični literarni programi vsem varovancem v domu; branje različnih besedil starejšim, tudi redno, vse leto; nekatera pa so prava izmenjava mnenj o prebranem, ker tudi starejši berejo. Toda ne glede na obliko so bralna srečanja vsem v zadovoljstvo, tako starejšim v domovih kot – po začetnih zadregah – mladim bralcem, ki poročajo tudi o pomembnih izkušnjah, ki jih pridobivajo.

NIJZ je v letu 2023 osnoval vseslovensko akcijo »Pokloni čas, polepšaj dan« (začenja se 1. oktobra), ki »spodbuja sodelovanje in solidarnost med ljudmi različnih starosti, kar prispeva k medsebojnemu razumevanju in preseganju stereotipov, predsodkov in diskriminacije do starejših in tudi mlajših družbenih skupin«. Iz našega projekta MG branja smo akciji prispevali izkušnje, priporočila, sezname priporočenih knjig idr., zato smo tudi prejeli tri poročila iz te akcije, povezana s knjigami in branjem.

VI. Medvrstniška bralna srečanja

(Priloga 5)

253 medvrstniških bralnih srečanj predstavlja skoraj polovico (47 %) vseh MG bralnih srečanj v tem šolskem letu. Nekatera med njimi so bila redna (vsak teden), daljši čas, tudi vse šolsko leto. Vsi udeleženci, tako mlajši kot starejši otroci in odrasli pa so izjemno zadovoljni: mlajšim otrokom so srečanja v užitek in obenem v bralno spodbudo; starejši otroci se potrjujejo kot bralci, ponavadi tudi sami izbirajo slikanice, ki jih berejo mlajšim in samostojno izvajajo dejavnosti po branju; vzgojiteljice in učiteljice so navdušene nad sodelovanjem različno starih otrok.

V vseh prilogah (1- 5) mnenja sodelujočih objavljamo skoraj nespremenjena, komaj kraj skrajšana, brez večjih posegov v besedila, da začutite živi utrip s terena. Upamo, da vam bodo v spodbudo in morda tudi v pomoč, da boste dobili kakšno svežo idejo pri načrtovanju in izvajanju medvrstniških bralnih srečanj.